

Duitsland stopt miljoenen in nazibouwwerk Neurenberg

Achtergrond - 11 juli 2018 - Auteur: Lynn Stroo

Wat te doen met nazi-erfgoed? Het is een vraag die Duitsland decennia na de Tweede Wereldoorlog nog altijd bezighoudt. Een van die beladen stukken grond is het *Reichsparteitagsgelände* in Neurenberg, een immens terrein waar Hitler jaarlijks zijn partijbijeenkomsten hield. Precies 80 jaar nadat de nazi's hier voor het laatst marcheerden, stelt de regering nu ruim 42 miljoen euro beschikbaar om het complex voor verder verval te behoeden.

Bijna nergens werd de nationaalsocialistische ideologie zo tentoongespreid als in Neurenberg. Op het kilometers grote complex in het zuidoosten van de Beierse stad werden tussen wapperende hakenkruisvlaggen parades van de *Wehrmacht* gehouden. Vanaf een podium van zandkleurig natuursteen hield Hitler zijn redes. Honderdduizenden partijleden brachten hier een *Sieg Heil*-saluut aan de Führer.

Het was voor de nazi's dé plek voor onvervalste zelfpromotie. Bij aanvang in 1933 waren de bouwplannen van Hitlers huisarchitect Albert Speer megalomaan, maar uiteindelijk werd alleen het Zeppelinfeld met de tribune voltooid. Het veld, in de vorm van een vesting, werd wereldberoemd door de nazipropagandafilm 'Triumph des Willens' (1935), gemaakt door Leni Riefenstahl.

Pronkstuk van het complex moest de congreshal worden, naar voorbeeld van het Colosseum in Rome, met plek voor 50.000 NSDAP-leden. Het kwam nooit af, maar het gedeelte dat wel werd gebouwd, is het grootste nog bestaande nazibouwwerk uit het Derde Rijk. Hier huist nu het [bezoekerscentrum](#) met een tentoonstelling over de hoogtijddagen van de nazipartij. Bij de opening in 2001 rekende het museum op zo'n 100.000 bezoekers per jaar, maar in de praktijk bleek de belangstelling groter. In 2017 kwamen er maar liefst 275.000 mensen. Het centrum wordt daarom de komende jaren uitgebreid.

Zeppelintribune

Een stuk minder begaanbaar is de Zeppelintribune. De plek die ooit de grandeur van het Derde Rijk moest uitstralen, ligt er, bij een bezoek in 2016, desolaat bij. Tussen de afgebrokkelde treden groeit onkruid. Hekken en bordjes waarschuwen de bezoekers voor de erosie. Een hardloper trekt zich er niets van aan en sprint op en neer. Bij het podium, waarvandaan Hitler ooit zijn boodschappen

scandeerde, begint hij zijn rek- en strekoefeningen. Aan de andere kant van het veld maakt een stel een selfie. "Dit gebouw is vast heel oud", zegt de man. Ze lachen breed. Ze zijn vast niet de enige bezoekers die zich niet bewust zijn van de donkere geschiedenis. Op het *Reichsparteitagsgelände* bevinden zich tegenwoordig een voetbalstadion, een camping en een zwembad waar mensen vertier zoeken.

De laatste partijbijeenkomst was in 1938. Een jaar later begon de Tweede Wereldoorlog. Met veel bombarie bliezen de Amerikanen na de overwinning in 1945 het immense hakenkruis op het dak van de tribune op. De rest van de gebouwen bleef staan. De stad wist zich er jarenlang geen raad mee. Moet je miljoenen investeren in het behoud van nazibouwwerken? Veel mensen vonden van niet. Het doet denken aan discussies die Nederland ook voert, over de [muur van NSB-leider Anton Mussert](#) in Lunteren, en de [bunker van rijkscommissaris Arthur Seyss-Inquart](#) in Wassenaar die recent te koop werd gezet.

Picknick en concerten

Terwijl het [verval van de Zeppelintribune](#) de afgelopen decennia doorzette, ging het gewone leven eromheen door. Op het veld wordt gepicknickt, gevoetbald, gefietst en geparkeerd. Gescandeerd wordt er alleen nog door de supporters in het naastgelegen voetbalstadion van 1. FC Nürnberg, al zijn hun leuzen van heel andere aard. Eens per jaar wordt op het veld een autorace georganiseerd. De start- en finishstrepen staan op de grond, pal voor de tribune gemarkeerd.

Vorige week was het Zeppelifeld zelfs het toneel van Rock im Park; met optredens van wereldsterren als Muse en de Foo Fighters. Het festival was nog geen dag afgelopen of de [regering in Berlijn](#) gaf officieel groen licht voor een miljoeneninvestering in het nazibouwwerk. De 42,55 miljoen is precies de helft van het benodigde bedrag. Beieren en de stad Neurenberg waren al langer bereid te investeren, mits de overheid mee zou doen. Met vreugde en opluchting werd het bericht in het raadhuis ontvangen. “Ik ben heel blij met de beslissing van de regering”, reageerde Ulrich Maly, burgemeester van Neurenberg tegen [Focus Online](#). “Het is een enorme stap op weg naar het in stand houden van historisch belangrijke gebouwen.”

Vrijplaats

Maly is vooral blij dat de regering na lang aandringen haar verantwoordelijkheid neemt. Het Zeppelifeld heeft sinds 1973 een monumentenstatus, net als alle andere nazibouwwerken in Duitsland. Dat betekent dat het onderhouden moet worden. Hoewel de onderhoudsplannen van de gemeente Neurenberg al sinds 2004 klaar liggen, is dat nooit gebeurd. Nu is er een aanzienlijk bedrag om binnen acht jaar de Zeppelintribune veilig te maken. Ook de gesloten gedeeltes gaan open voor publiek en er komen meer informatieborden.

Neurenberg wil voorkomen dat het terrein een bedevaartsoort wordt voor neonazi's

Verschillende Beierse politici in de Bondsdag die zich hebben ingezet voor meer budget, [zijn tevreden met het resultaat](#). Er is onder jongeren een enorm tekort aan kennis over de Duitse dictatuur uit de twintigste eeuw, zeggen ze. “Het Zeppelifeld kan als educatieplek dienen, maar om het te beleven moet het niet alleen te zien zijn, maar ook begaanbaar worden.” En dat is ook waar de miljoenen aan zullen worden besteed: het toegankelijk maken van de bouwwerken. Niets wordt gerenoveerd of gereconstrueerd. Met het broodnodige onderhoud blijft het terrein open voor publiek en moet worden voorkomen dat de afgebokkelde bouwwerken een bedevaartsoort worden voor neonazi's.

Het mooiste van alles is misschien nog wel dat het Zeppelifeld vooral een vrijplaats blijft, de functie die het ook voor de oorlog had. Inwoners van Neurenberg kwamen er graag voor de dierentuin en de uitkijktoren, totdat Hitler zich de grond toe-eigende. Voor architect Speer was het van groot belang dat de nazigebouwen duurzaam waren, ze moesten tot ver in de toekomst de grootsheid van het Derde Rijk uitstralen. Hoewel de gebouwen er nog staan, toont het Zeppelifeld vooral de veerkracht van de stad. Rondom de tribune wordt zorgeloos gefeest, gevliegerd en gegeten. Geen verhitte nazipropaganda meer,

slechts smeulende barbecuekooltjes in de avondzon.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:

<https://duitslandinstituut.nl/artikel/27184/duitsland-stopt-miljoenen-in-nazibouwwerk-neurenberg>